

Sosiaali- ja terveydenhuollon yksikkökustannukset käyttöön

Kehittämishankkeen loppuraportti

Hanna Nevala, Laura Pitkänen, Petra Kokko, Merja Kemppainen, Anni-Mari Eräjärvi,
Petri Matveinen

Valtioneuvoston julkaisu 2026:13

Sosiaali- ja terveydenhuollon yksikkökustannukset käyttöön

Kehittämishankkeen loppuraportti

Hanna Nevala, Laura Pitkänen, Petra Kokko, Merja Kemppainen, Anni-
Mari Eräjärvi, Petri Matveinen

Valtioneuvosto Helsinki 2026

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Valtioneuvosto
Valtiovarainministeriö
CC BY-NC-ND 4.0

ISBN pdf: 978-952-383-042-4
ISSN pdf: 2490-0966

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2026

Sosiaali- ja terveydenhuollon yksikkökustannukset käyttöön Kehittämishankkeen loppuraportti

Valtioneuvoston julkaisu 2026:13

Julkaisija Valtioneuvosto

Tekijä/t Hanna Nevala, Laura Pitkänen, Petra Kokko, Merja Kemppainen, Anni-Mari Eräjärvi, Petri Matveinen

Kieli suomi

Sivumäärä 19

Tiivistelmä

Sosiaali- ja terveyspalveluiden yksikkökustannuksia on selvitetty osana pääministeri Orpon hallituksen hallitusohjelmaa. Hankkeessa kehitettiin yksikkökustannuslaskentaa kansallisella sekä hyvinvointialueiden tasolla. Hankkeen toimikausi oli 1.3.2024–28.2.2026.

Hanketta toteutettiin yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön sekä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa. Hankkeen aikana laskettiin yksikkökustannukset hyvinvointialueittain yhteensä 17:sta sosiaali- ja terveyspalvelulle, joista julkaistiin kansalliset keskiarvot THL:n sivuilla. Laskennan toteuttamiseksi toteutettiin laskennan lähtöaineistoina olevien hyvinvointialueiden toiminta- ja talustietojen aineistovalidointia sekä kehitettiin laskentamenetelmiä yhdessä hyvinvointialueiden kanssa hyvinvointialueiden yksikkökustannuslaskennan verkostossa. Hanketta ohjasi neuvonantajaryhmä, jossa olivat edustettuina valtiovarainministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön lisäksi THL sekä alan johtavia asiantuntijoita yliopistoista.

Hankkeen tuloksina on julkaistu ohjeita hyvinvointialueille yksikkökustannuslaskennan toteuttamiseksi. Ohjeet on julkaistu THL:n sivuilla. Tässä hankkeen loppuraportissa esitellään hankkeen toimenpiteet, kuvaus hankkeelle asetettujen tavoitteiden toteutumisesta sekä hyvinvointialueille annettujen yksikkökustannuslaskennan ohjeiden sisältö. Lisäksi kuvataan yksikkökustannuslaskennan toteuttamisen jatko ja tulevat kehittämisen kohteet.

Asiasanat hyvinvointialueet, terveydenhuolto, sosiaalihuolto, yksikköhinnat, kustannuslaskenta

ISBN PDF 978-952-383-042-4

ISSN PDF 2490-0966

Julkaisun osoite <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-042-4>

Införande av enhetskostnader för social- och hälsovården Slutrapport för utvecklingsprojektet

---

Statsrådets publikationer 2026:13

Utgivare Statsrådet

Författare Hanna Nevala, Laura Pitkänen, Petra Kokko, Merja Kemppainen, Anni-Mari Eräjärvi, Petri Matveinen

Språk finska

Sidantal

19

Referat

Enhetskostnaderna för social- och hälsovårdstjänsterna har utretts som en del av regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering. I projektet utvecklades beräkningen av enhetskostnaderna på nationell nivå och på välfärdsområdesnivå. Projektperioden var 1.3.2024–28.2.2026.

Projektet genomfördes i samarbete med social- och hälsovårdsministeriet och Institutet för hälsa och välfärd. Under projektet beräknades enhetskostnaderna per välfärdsområde för totalt 17 social- och hälsovårdstjänster. De nationella medelvärdena av dessa publicerades på Institutet för hälsa och välfärds webbplats. För att genomföra beräkningen validerades välfärdsområdenas verksamhets- och ekonomiuppgifter, som utgjorde utgångsmaterialet för beräkningen, samt utvecklades beräkningsmetoderna tillsammans med välfärdsområdena inom välfärdsområdenas nätverk för beräkning av enhetskostnader. Projektet styrdes av en rådgivningsgrupp som bestod av företrädare för finansministeriet, social- och hälsovårdsministeriet och Institutet för hälsa och välfärd samt ledande sakkunniga på området från universiteten.

Som resultat av projektet har anvisningar publicerats för välfärdsområdena om hur beräkningen av enhetskostnaderna genomförs. Anvisningarna finns på Institutet för hälsa och välfärds webbplats. I denna slutrapport presenteras projektets åtgärder, en redogörelse för hur projektets mål har uppnåtts samt innehållet i de anvisningar som getts till välfärdsområdena om beräkning av enhetskostnader. Dessutom förklaras hur genomförandet av beräkningen av enhetskostnaderna fortsätter och beskrivs framtida utvecklingsobjekt.

Nyckelord välfärdsområden, hälso- och sjukvård, socialvård, enhetspriser, kostnadsberäkning

---

ISBN PDF 978-952-383-042-4

ISSN PDF

2490-0966

URN-adress <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-042-4>

Adopting unit costs for healthcare and social welfare services Final development project report

---

Publications of the Finnish Government 2026:13

Publisher	Finnish Government		
Author(s)	Hanna Nevala, Laura Pitkänen, Petra Kokko, Merja Kemppainen, Anni-Mari Eräjärvi, Petri Matveinen		
Language	Finnish	Pages	19

Abstract

The unit costs of healthcare and social welfare services were examined as part of the Programme of Prime Minister Orpo's Government. The project developed the cost accounting of unit costs at the national and wellbeing services county levels. The project ran from 1 March 2024 to 28 February 2026.

The project was implemented jointly by the Ministry of Social Affairs and Health and the Finnish Institute for Health and Welfare (THL). The project involved calculating county-specific unit costs for a total of 17 health and social services. The national averages of these unit costs have been published on the THL website. To calculate these costs, measures were taken to validate the financial and operational information of the wellbeing services counties that provided the source data for the calculation. In addition, methods of calculation were developed in cooperation with the wellbeing services counties through the county network for calculating unit costs. The project was guided by an advisory group consisting of representatives of the Ministry of Finance, the Ministry of Social Affairs and Health and THL as well as leading experts in the field from universities.

The project also entailed issuing guidelines to the wellbeing services counties on how to calculate unit costs. The guidelines have been published on the THL website. This final report presents the project measures and describes the achievement of the project objectives and the content of the guidelines issued to the counties on how to calculate unit costs. It also describes how the cost accounting of unit costs will continue to be implemented and what the future areas for development are.

Keywords wellbeing services counties, healthcare, social welfare, unit costs, cost accounting

---

ISBN PDF 978-952-383-042-4 **ISSN PDF** 2490-0966

URN address <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-042-4>

Sisältö

Lukijalle	7
1 Johdanto	9
2 Yksikkökustannusten kansallinen kehittäminen	10
2.1 Yksikkökustannusten kehittämishanke.....	10
2.2 Yksikkökustannushankkeen tavoitteiden toteutuminen.....	11
3 Hankkeen tuotokset	13
3.1 THL:n TAHTO-projekti ja kansallinen yksikkökustannuslaskenta.....	13
3.2 Hyvinvointialueiden yksikkökustannuslaskenta.....	14
3.2.1 Hyvinvointialueiden yksikkökustannuslaskennan toteuttamisohjeet	14
3.2.2 Järjestämisen kustannusten laskenta	15
3.2.3 Tuotantotapa-analyysiin liittyvä kustannusvertailu	15
3.2.4 Etä- ja digipalveluiden yksikkökustannusten laskenta	16
4 Yksikkökustannuslaskennan toteuttamisen ja kehittämisen tulevaisuus	17

LUKIJALLE

Sosiaali- ja terveydenhuollon yksikkökustannukset ovat olleet sote-alalla pitkäaikainen haave. Rekisteritiedoista saadaan jo – erityisesti terveydenhuollon osalta – kattavasti tietoa toteutuneista suoritteista. Kun näihin voitaisiin yhdistää suoritekohtainen kustannus, saataisiin helposti selville potilas- tai asiakaskohtainen kustannus. Tämä mahdollistaisi erilaisten palvelupolkujen kustannusten vertaamisen, mikä taas on kustannusvaikuttavuuden kannalta keskeistä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon yksikkökustannusten laskeminen aloitettiin THL:ssä vuonna 2020 osana Talous-, henkilöstö- ja toimintatietojen yhdistäminen -projektia Valtava-hankkeessa. Ensimmäiset toimenpiteet laskennan mahdollistamiseksi olivat sosiaali- ja terveydenhuollon taloustietojen siirto Valtiokonttorista THL:n aineistoksi. Siirretystä aineistosta luotiin uusi rekisteri, nk. TAHTO-rekisteri THL:lle. Talousaineisto mahdollisti AURA-palveluluokituksen mukaisen tilinpäätöstietojen yhdistämisen hoitoilmoitusrekistereistä saataviin suoritetietoihin ja yksikkökustannuslaskennan. TAHTO-rekisteri saatiin julkaistua vuonna 2021 ja ensimmäiset koelaskennat julkaistiin 2022 vuoden 2021 perusterveydenhuollon aineistosta. Tätä ajanjaksoa aiemmin THL oli julkaissut noin neljän vuoden välein otospohjaisesti kerättyjä yksikkökustannustietoja THL:n raporteissa Sosiaali- ja terveydenhuollon yksikkökustannukset Suomessa. Viimeisin julkaistu [raportti](#) (021/2020) perustuu vuodelta 2017 kerättyihin tietoihin. Rekisteriaineistoja hyödyntävä laskenta mahdollisti ensimmäistä kertaa koko Suomesta kerätyllä kattavalla aineistolla toteutetun sosiaali- ja terveydenhuollon yksikkökustannusten laskennan.

Pääministeri Orpon hallitusohjelman mukaisesti tartuimme työhön yhdessä: valtiovarainministeriö (VM), sosiaali- ja terveysministeriö (STM) sekä Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). THL ja STM olivat tehneet tätä työtä jo pidempään – valtiovarainministeriö liittyi joukkoon perustamalla alkuvuodesta 2024 kaksi-vuotisen *Yksikkökustannusten kehittämishankkeen*. Tuon hankkeen työ on nyt päätymässä, ja yhteistyössä aikaan saadut tulokset käydään läpi tässä raportissa.

Yksikkökustannusten laskenta ja sen kehittäminen on ollut oivallinen kohde poikkihallinnolliselle yhteistyölle: yhdistyvähän siinä STM:n hallinnonalan sote-rekisteritiedot, joissa THL on rekisterinpitäjänä, ja VM:n hallinnonalan taloustiedot. Myös intressi on yhteinen: lisätä hyvinvointialueiden yhteistä, vertailukelpoista tietopohjaa niin alueiden keskinäisen vertaiskehittämisen mahdollistamiseksi, kuin myös alueiden kansallisen ohjauksen parantamiseksi.

Kahdessa vuodessa saimme aikaan merkittävän edistysaskeleen yksikkökustannustiedon määrässä. Kehittäminen on kuitenkin tällaisessa työssä aina jatkuvaa. Lisäksi erityisesti sosiaalihuollon avopalveluiden osalta suoritettua saadaan vasta tulevina vuosina, ja siltä osin laskennan kehittämistä ei pystytty tässä hankkeessa tekemään. Työ jatkuu nyt THL:ssä STM:n ohjauksessa, ja ministeriöt tukevat työtä asiantuntemuksellaan.

Vahva yhteinen tahto ja jaettu käsitys asian tärkeydestä on ollut yhteistyön onnistumisen avain. Haluamme kiittää hyvästä yhteistyöstä kaikkia työhön osallistuneita – niin ministeriöissä, THL:ssä, kuin hyvinvointialueillakin! Lisäksi haluamme kiittää hankkeelle asetetun neuvonantajaryhmän jäseniä työpanoksesta ja hyvästä yhteistyöstä. Yhteistyö tulee varmasti monissa muodoissa vielä jatkumaan.

Toivomme, että yksikkökustannustiedot auttavat osaltaan kehittämään sosiaali- ja terveyspalveluita entistä paremmiksi ja kustannusvaikuttavimmiksi.

Laura Pitkänen
Valtiovarainministeriö

Petra Kokko
Sosiaali- ja terveysministeriö

1 Johdanto

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman mukaan ”Sosiaali- ja terveystalouden yksikkökustannukset on asteittain julkaistava valtiovarainministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön ohjeiden mukaisesti alkaen vuodesta 2025.” Yhdenmukaisesti määritetyt yksikkökustannukset toimivat hyvinvointialueiden vertaiskehittämisen tietopohjana ja mahdollistavat alueiden välisen talouden ja toiminnan vertailun. Yksikkökustannuksia voidaan käyttää hyödyksi myös hyvinvointialueiden talousarvioiden laatimisessa sekä tarvittavan soten rahoituspohjan arvioinnissa. (Valtioneuvosto 2023)

Tätä työtä varten Valtiovarainministeriöön perustettiin [Yksikkökustannusten kehittämishanke](#). Hanketta on toteutettu yhteistyössä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) Talous-, henkilöstö- ja toimintatietojen tietotuotanto (TAHTO) -projektin kanssa. TAHTO-projekti on osa sosiaali- ja terveysministeriön [kansallisen palvelureformin](#) vaikuttavuuden toimeenpano-ohjelmaa. Kehittämistyötä on tehty yhteistyössä valtiovarainministeriön (VM), sosiaali- ja terveysministeriön (STM) ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) kesken.

Tässä dokumentissa vedetään yhteen hankkeessa tehtyjä toimenpiteitä ja tuotoksia. Hankkeen käytännön tulokset julkaistaan Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen sivuilla.

2 Yksikkökustannusten kansallinen kehittäminen

2.1 Yksikkökustannusten kehittämishanke

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman tavoitetta laskea ja julkaista sosiaali- ja terveyspalveluiden yksikkökustannuksia varten valtiovarainministeriö asetti maaliskuussa 2024 Yksikkökustannusten kehittämishankkeen. Hallitusohjelman kehittämishanke sijoitettiin valtiovarainministeriön hyvinvointialueosaston tieto- ja analytiikkayksikköön.

Sosiaali- ja terveysministeriö on kehittänyt sosiaali- ja terveydenhuollon yksikkökustannuslaskentaa vuodesta 2020, ensin osana Valtava-hanketta sekä Suomen kestävä kasvun ohjelmaa vuosina 2020–2023 ja vuodesta 2024 eteenpäin osana Kansallinen palvelureformi -ohjelman kansallisen sote-tietojohdamisen ja vaikuttavuuden lisäämisen toimeenpano-ohjelmaa. Toimeenpano-ohjelman osana on yksikkökustannuslaskennan projekti, TAHTO-projekti. TAHTO-projektin tavoitteena on tuottaa kansalliset yksikkökustannukset sosiaali- ja terveydenhuollon palveluille käyttäen kansallisia aineistoja. VM ja STM toteuttivat hankkeen ohjausta yhteistyössä. STM:stä hanketta ohjattiin sosiaali- ja terveydenhuollon ohjaus -yksikön toimesta.

Kehittämishankkeen toimenpiteisiin kuului kansallisen yksikkökustannuslaskennan kehittäminen yhdessä THL:n ja hyvinvointialueiden kanssa sekä hyvinvointialueille annettavien yksikkökustannuslaskennan ohjeiden kehittäminen. Tätä tarkoitusta varten elokuussa 2024 käynnistettiin hyvinvointialueiden yksikkökustannuslaskennan verkosto. Verkoston tehtävinä oli kansallisen yksikkökustannuslaskennan menetelmien kehittäminen, laskennan lähtöaineistojen validointi sekä alueiden toteuttaman yksikkökustannuslaskennan yhtenäistäminen. Verkoston toiminta oli alueille vapaaehtoista ja vuoden 2025 alusta kaikki hyvinvointialueet osallistuvat verkoston toimintaan. Myös hankkeen tuloksina julkaistavia yksikkökustannuslaskennan ohjeita on kehitetty yhdessä hyvinvointialueiden kanssa.

Kansalliseen yksikkökustannuslaskentaan liittyi olennaisesti laskennassa käytettyjen hyvinvointialueiden toiminnan ja talouden tietojen validointi. Validoinnin avulla voitiin varmistua siitä, että kansallinen yksikkökustannuslaskenta antaa tarkoituksenmukaisia tuloksia ja kuvaavat oikeiden palveluiden toimintaa ja taloutta. Validoinnin yhteydessä tehtiin tärkeitä havaintoja hyvinvointialueiden palveluluokakohtaisesta tilinpäätösaineiston tuottamisesta sekä THL:n hoitoilmoitusrekisteriin tehtävien palvelusuoritteiden raportoinnin oikeellisuudesta. Yksikkökustannuslaskennan kehittämishankkeen aikana tehty työ aineistojen parissa on hyödyttänyt montaa muutakin hyvinvointialueiden ohjauksen ja arvioinnin prosessia.

2.2 Yksikkökustannushankkeen tavoitteiden toteutuminen

Hankkeen tavoitteina oli varmistaa hyvinvointialueiden ohjauksen kannalta olennaisien yksikkökustannusten tuotanto, saatavilla olevan rekisteritiedon luotettavuus sekä kehittää alueiden yksikkökustannuslaskentaa. Hankkeen keskeisenä tavoitteena oli varmistaa, että yksikkökustannusten laskenta tapahtuu hallitusohjelman mukaisesti ja annetussa aikataulussa.

Kansallinen yksikkökustannuslaskenta toteutui hankkeen aikana yhteensä 17 palvelusta. Laskennan tuloksena julkaistavat kansalliset yksikkökustannusten keskiarvot löytyvät [THL:n sivuilta](#). Tämän hankkeen jälkeen THL jatkaa työtä yksikkökustannuslaskennan parissa sosiaalihuollon avopalveluiden osalta sekä ensihoidosta. Lisäksi THL päivittää vuosittain jo aiemmin luotuja menetelmiä käyttäen yksikkökustannuksia perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon sekä asumis- ja laitospalvelujen osalta.

Tietoa sosiaali- ja terveystalouden (sote-palvelut) yksikkökustannuksista on tarkoitus hyödyntää hyvinvointialueiden väliseen vertaiskehittämiseen, toimivien toimintamallien tunnistamiseen sekä niiden käytön laajentamiseen. Kansallisen hyvinvointialueitasoisen yksikkökustannuslaskennan tulosten lisäksi tulevaisuudessa on tarkoitus hyödyntää myös hyvinvointialueiden itse tuottamaa yksikkökustannustietoa, jotka muodostavat yhdessä kattavan aineiston sote-palveluiden kustannuksista. Hyvinvointialueiden itse tuottamat potilaskohtaiset yksikkökustannukset ovat välttämättömiä kansallisen laskennan toteuttamiseksi erityisesti erikoissairaanhoidon osalta, joka perustuu kansallisiin DRG-painokertoimiin. Hyvinvointialueiden hallussa oleva aineisto mahdollistaa kustannuspaikkakohtaisen tarkemman tason suoriteperusteisen laskennan.

Yksi olennainen hallitusohjelman tavoite oli yksikkökustannustietojen julkaisu. Julkaisulla tavoiteltiin hallitusohjelman mukaan parempaa julkisten varojen käytön läpinäkyvyyttä ja hyvinvointialueiden välistä vertaiskehittämistä. Yksikkökustannusten avoimuudella oli tarkoitus edistää sitä, että kustannusvaikuttavuudeltaan parhaat toimintamallit tulevat käyttöön kaikilla alueilla.

Hankkeen aikana selvitettiin yksikkökustannustiedon julkaisun yhteiskunnallisia vaikutuksia laajasti. Myös kilpailu- ja kuluttajavirastolta (KKV) pyydettiin arviota yksikkökustannustietojen julkisuuden vaikutuksista sosiaali- ja terveystalouden markkinoihin. KKV julkaisi asiassa [lausuntonsa](#) 17.1.2025. Lausunnon mukaan hyvinvointialueiden sote-yksikkökustannusten julkaiseminen heikentäisi alueiden neuvotteluasemaa ja nostaisi ostopalveluiden hintoja. Myös suurin osa hyvinvointialueista näki, että yksikkökustannukset ovat hyvinvointialueiden liikesalaisuuksia ja niiden julkaiseminen heikentäisi hyvinvointialueen mahdollisuuksia toteuttaa edullisia hankintoja. THL:n laskemat hyvinvointialuekohtaiset yksikkökustannustiedot päätettiin jättää julkaisematta niiden ollessa julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 17 kohdan mukaan salassa pidettäviä. Julkisuuslain salassapitoperusteen soveltamiseen liittyvä ratkaisu kuuluu kuitenkin aina sille viranomaiselle, jonka tiedoista on kyse. Tällöin jokainen hyvinvointialue tekee itse päätöksen yksikkökustannustensa julkisuudesta ja julkisuuslain tulkinnasta asiassa.

Hyvinvointialuekohtaisten yksikkökustannustietojen salaaminen asetti myös haasteita valtion ohjauksen toteuttamiselle sekä hyvinvointialueiden väliselle vertaiskehittämiselle. Hyvinvointialueita ohjaavilla ministeriöillä ei ole lähtökohtaisesti oikeutta saada hyvinvointialueiden salassa pidettäviä tietoja käyttöönsä, vaikka tietojen hyödyntäminen ei aiheuttaisikaan hyvinvointialueille julkisuuslain 24.1 §:n 17 kohdan mukaista haittaa.

Hankkeen aikana kehitettiin ratkaisuja ministeriöiden tiedonsaantioikeuksien lisäämiseksi: laki sosiaali- ja terveystalouden järjestämisestä (612/2021) antaa oikeuden ministeriöille hyödyntää sosiaali- ja terveydenhuollon yksikkökustannustietoja lakisääteisiin ohjaustehtäviin alkaen 1.1.2026, jolloin sote-järjestämislain 29 §:n muutos astui voimaan. STM:n sen pohjalta antama vähimmäistietoasetus tarkentaa vähimmäistietoja ja niiden hallintamallia. Asetus tullaan antamaan vuoden 2026 aikana. Hyvinvointialueiden vertaiskehittämisen toteuttamiseen on haettu ratkaisuja yhdessä hyvinvointialueiden kanssa ja jatkossa yksikkökustannuslaskennan verkosto toimii yhtenä yksikkökustannuksiin liittyvän vertaiskehittämisen alustana. Hyvinvointialueet voivat myös jakaa yksikkökustannustietojaan toisilleen salassa pidettävinä. Näin ollen hallitusohjelmassa asetetut tavoitteet yksikkökustannusten hyödyntämiselle voidaan enimmäkseen toteuttaa ilman hyvinvointialueiden yksikkökustannustietojen julkaisemista ja tästä hyvinvointialueille koituvaa haittaa.

3 Hankkeen tuotokset

3.1 THL:n TAHTO-projekti ja kansallinen yksikkökustannuslaskenta

Hyvinvointialueet ovat aloittaneet toimintansa vuoden 2023 alusta. Jotta hyvinvointialueille voitiin tarjota aikaa toiminnan vakiinnuttamiseen, päädyttiin hallitusohjelman tavoite soten yksikkökustannusten laskennasta toteuttamaan kansallisen yksikkökustannuslaskennan kautta. Kansallinen yksikkökustannuslaskenta muodostaa kattavan tietopohjan sosiaali- ja terveystalouden yksikkökustannuksista. Kansallista yksikkökustannuslaskentaa toteutetaan hyvinvointialueiden toiminnan ja talouden valtion ohjauksen mahdollistamiseksi. Yhdenmukaisesti lasketut hyvinvointialuekohtaiset yksikkökustannukset muodostavat yhden olennaisen mittarin hyvinvointialueiden väliseen vertaiskehittämiseen ja tuottavuusanalyysiin. Yksikkökustannusten selvittäminen hyvinvointialuekohtaisesti on edellytys tietoon perustuvalle ohjaukselle.

THL on aiemmin julkaissut soten [yksikkökustannusraporttia](#). Vuonna 2020 THL:ssa aloitettiin TAHTO-projekti, jonka perusteella yksikkökustannukset on laskettu. Projektissa toteutetaan yksikkökustannuslaskentaa kaikille relevanteille AURA-palveluluokille käyttäen kansallisia aineistoja. Lisäksi kehitetään aineistojen valitointiin ja tulosten raportointiin liittyvää raportointia.

THL:n TAHTO-projektissa keskitytään talous-, henkilöstö- ja toimintatietojen tietotuotannon kehittämiseen ja yhtenäistämiseen. Tavoitteena on ollut toteuttaa talous-, henkilöstö- ja toimintatietojen tietokanta ja tietotuotanto THL:n tiedonhallintaratkaisujen avulla hyödyntäen muun muassa THL:n rekisteriaineistoja (Hilmot), Valtiokonttorin taloustietoja sekä Tilastokeskuksen aineistoja. Talous-, henkilöstö- ja toimintatietojen yhdistäminen nähdään tulevaisuuden tiedolla johtamiselle välttämättömäksi, jotta voidaan tunnistaa palvelutarpeet, kuvata palvelujen käyttöä ja analysoida näiden tuottamiseen käytettyjä resursseja yhtäaikaaisesti.

Hankkeen toimintakauden aikana (vuosina 2023–2025) projektissa laskettiin ja julkaistiin yksikkökustannukset yhteensä 17:sta eri sosiaali- ja terveydenhuollon AURA-palveluluokasta. Yksikkökustannukset laskettiin hyvinvointialueittain, mutta tiedot julkaistiin koko maan tasolla keskiarvona. Laskennan tulokset on julkaistu [THL:n sivuilla](#).

Hyvinvointialueiden yksikkökustannuslaskennan verkosto käynnistettiin elokuussa 2024. Verkoston tavoitteena on kehittää kansallista ja alueiden omaa yksikkökustannuslaskentaa sekä yhtenäistää laskennan käytänteitä alueiden välillä. Verkosto mahdollistaa alueiden välisen yksikkökustannuslaskennan vertaiskehittämisen. Verkoston työn tuotokset ovat olleet olennainen osa kansallisen yksikkökustannuslaskennan menetelmän kehittämistä, aineiston validointia sekä hyvinvointialueille annettuja yksikkökustannuslaskennan ohjeita.

3.2 Hyvinvointialueiden yksikkökustannuslaskenta

3.2.1 Hyvinvointialueiden yksikkökustannuslaskennan toteuttamisohjeet

Hyvinvointialueiden yksikkökustannuslaskennan ohje on julkaistu [THL:n sivuilla](#). Ohje sisältää perustietoa kustannuslaskennan menetelmästä sekä suosituksia hyvinvointialueille siitä, miten laskea oman palvelutuotannon yksikkökustannuksia. Hyvinvointialueet voivat toteuttaa laskentaa myös tarkemmalla tasolla, osana sisäistä kustannuslaskentaa. Ohje tarjoaa hyvinvointialueille periaatteet, joiden mukaan toteutettu laskenta tuottaa alueiden välillä vertailukelpoisempia yksikkökustannuksia. Tulevaisuudessa tavoitteena on, että hyvinvointialueet myös raportoivat oman palvelutuotannon yksikkökustannuksia THL:ään, jolloin voidaan muodostaa kattava tietopohja hyvinvointialueiden palvelukohtaisista kustannuksista.

Yksikkökustannuslaskennan yhdenmukaisiin periaatteisiin kuuluu myös se, että laskentakohteet (palvelusuoritteet) sekä niille kohdistettavat kustannukset ovat määritetty yhdenmukaisesti. Yhdenmukaiset laskentakohteet muodostuvat kansallisesta yksikkökustannuslaskennasta ja on julkaistu osana [THL:n yksikkökustannuslaskennan menetelmäkuvausta](#). Hyvinvointialueet voivat lisäksi laskea yksikkökustannuksia kansallista laskentaa tarkemmille laskentakohteille, oman tiedolla johtamisen tarpeisiin. Näitä ovat esimerkiksi toimintayksikkökohtainen, tai eri hoidon vaativuuden mukaiset laskentakohteet. Hyvinvointialueet pystyvät kuitenkin tuottamaan tarkemmista laskentakohteistaan karkeammat, kansallisen laskennan mukaiset laskentakohteet. Hyvinvointialueiden tulee siis toteuttaa oma sisäinen yksikkökustannuslaskenta siten, että samasta aineistosta voidaan ryhmitellä ja koostaa tieto myös kansallisesti määritettyjen suoritteiden tasolle aiheuttamisperiaatteen mukaisesti. Tämä helpottaa hyvinvointialueita myös talouteen liittyvän viranomaisraportoinnin toteuttamisessa.

Hyvinvointialueiden yksikkökustannuslaskennan ohjetta tullaan täydentämään yksikkökustannuslaskennan edetessä. Julkaistu ohje ei siis vielä velvoita alueita toteuttamaan laskentaa tietyllä tavalla. Laskentamenetelmää ja ohjeistusta kehitetään edelleen yhdessä hyvinvointialueiden kanssa.

3.2.2 Järjestämisen kustannusten laskenta

Yksikkökustannusten kehittämishankkeen yhteydessä käynnistettiin selvitys sosiaali- ja terveystalouden järjestämisen kustannuksista. Selvityksen ensimmäisessä vaiheessa on määritetty järjestämisen kustannuksen termi. Termin määrittämisessä on hyödynnetty yksikkökustannusten kehittämishankkeessa mukana olevien hyvinvointialueiden edustajien haastatteluja, asiantuntijahaastatteluja useista organisaatioista, kuten yliopistoista, Terveystalouden ja hyvinvoinnin laitokselta, valtiovarainministeriöstä, sosiaali- ja terveysministeriöstä sekä yksityiseltä sektorilta. Lisäksi termin määrittämisestä on käsitelty yhdessä VM:n juristien sekä aluehallintovirastojen asiantuntijoiden kanssa.

Selvityksessä määritellään sosiaali- ja terveystalouden järjestämisen kustannusten käsite perustuen hyvinvointialueiden lakisääteisiin velvoitteisiin. Järjestämisen kustannukset nousevat esille erityisesti keskusteluissa siitä, tulisiko jokin tietty palvelu tuottaa hyvinvointialueen omana toimintana vai ulkoistaa yksityiselle palveluntuottajalle. Selvityksessä kuvataan järjestämisen kustannusten erät ja vertaillaan alueiden järjestämisen kustannusten laskennan tuloksia ja malleja. Yhdenmukainen järjestämisen kustannusten termin määrittely palvelee niin valtioneuvoston kuin hyvinvointialueidenkin tietotarpeita. Selvityksen ensimmäinen osa on julkaistu [valtioneuvoston julkaisusarjassa](#).

Seuraava järjestämisen kustannusten selvityksen julkaisu sisältää hyvinvointialueille ohjeet järjestämisen kustannusten laskennasta käytännössä. Ohje on julkaistu [THL:n sivuilla](#). Ohjeessa kuvataan järjestämisen kustannusten laskennan perusperiaatteet, mutta hyvinvointialueiden tulee muodostaa itse ne laskennan säännöt, joilla järjestämisen kustannukset voidaan erottaa palvelutuotannon kustannuksista.

3.2.3 Tuotantotapa-analyysiin liittyvä kustannusvertailu

Hankkeen aikana muodostettiin ohje hyvinvointialueille tuotantotapa-analyysiin liittyvän kustannusvertailun toteuttamisen periaatteista. Ohje on julkaistu [THL:n sivuilla](#). Oppaassa kuvataan kaksi erilaista lähestymistapaa kustannusvertailun toteuttamiseen, joita hyvinvointialueet voivat soveltaa ja yhdistellä omiin

tarkoituksiinsa sopivalla tavalla. Ohje on tarkoitettu sovellettavaksi, eikä sen perusteella voida tuottaa hyvinvointialueiden välillä vertailukelpoisia yksikkökustannuksia. Ohje on tarkoitettu nimenomaisesti hyvinvointialueiden itsensä käyttöön sisäisesti tehtävien tuotantotapapäätösten tueksi.

Tuotantotapa-analyysin toteuttamiseen liittyy monia muitakin olennaisia arvioitava osa-alueita ja vaiheita kuin kustannusvertailu. Näihin liittyviä ohjeita on julkaistu [Hankinta-Suomen Tuotantotapa-analyysi osana julkisen organisaation toimintaa -oppaassa](#).

3.2.4 Etä- ja digipalveluiden yksikkökustannusten laskenta

Hankkeen aikana nousi esiin hyvinvointialueiden tarve arvioida etä- ja digipalveluiden kustannuksia ja verrata niitä perinteisiin, toimipisteissä fyysisesti tuotettaviin sote-palveluihin. Etänä ja digitaalisesti tuotetut sote-palvelut ovat vielä verrattain uusi palvelujen tuottamisen muoto, ja tietoa näistä ei ole vielä riittävästi saatavilla.

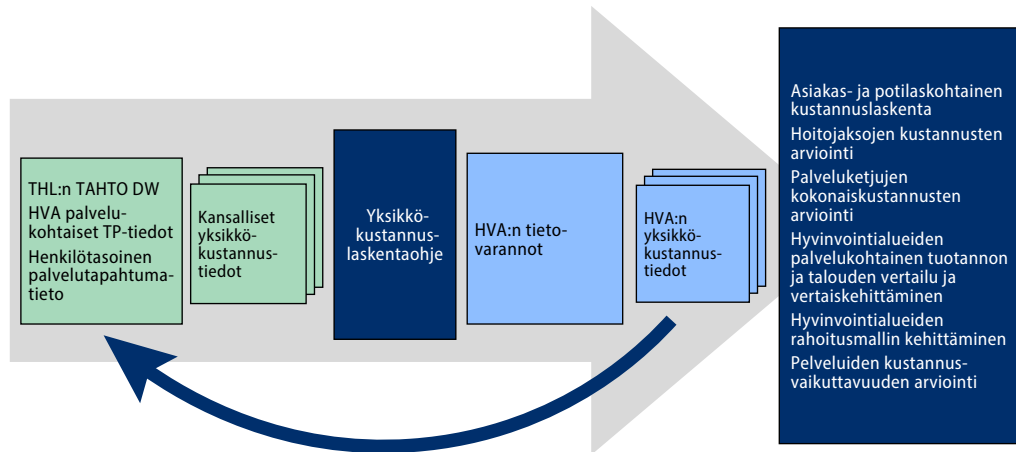
Sosiaali- ja terveysministeriö on käynnistänyt laaja-alaisen Digitaalinen sosiaali- ja terveydenhuolto -ohjelman, joka toteutetaan osana laajempaa Kansallista palvelureformia. Osana tätä työtä on käynnistetty kaksivuotinen [tutkimushanke](#), joka tuottaa tietoa digitaalisten terveyspalvelujen käytöstä, käyttäjistä ja vaikuttavuudesta. Osana tutkimushanketta arvioidaan digitaalisten palveluiden kustannuksia ja niiden laskennan menetelmää. Hanke toteutetaan STM:n rahoituksella yhteistyössä THL:n, Aalto-yliopiston ja Turun yliopiston kesken. THL on myös koonnut aiempaa tutkimustietoa soten digitalisaatiosta [sivuilleen](#).

Tässä vaiheessa osana yksikkökustannusten kehittämishanketta on muodostettu etä- ja digipalveluiden kustannuslaskennan opas, joka sisältää perustietoa kyseisiin palveluihin liittyvästä kustannuslaskennasta. Oppaan ensimmäinen versio sisältää niin sanotun tarkistuslistan hyvinvointialueille siitä, mitä tekijöitä ja kustannuseriä tulee ottaa huomioon digitaalisten palveluiden kustannuslaskennassa. Tässä versiossa ei anneta ohjeita digitaalisten palveluiden kustannusvertailun toteuttamisesta perinteisiin, toimipisteissä fyysisesti toteutettaviin palveluihin. Opas on julkaistu [THL:n sivuilla](#) ja sitä tullaan päivittämään SoteDataLab-hankkeen tulosten valmistuttua. Lisäksi laskentamenetelmiä tullaan kehittämään hyvinvointialueiden yksikkökustannuslaskennan verkostossa.

4 Yksikkökustannuslaskennan toteuttamisen ja kehittämisen tulevaisuus

VM:n yksikkökustannusten kehittämishanke päättyi 28.2.2026. Tämän jälkeen kehittämistyötä jatketaan THL:ssä STM:n ohjauksessa. TAHTO-projektia rahoitetaan ainakin vuoden 2026 loppuun osana pääministeri Orpon hallitusohjelman Vaikuttavuuden toimeenpano-ohjelmaa. Tavoitteena on tuottaa laskenta-ohjeistus ja sosiaali- ja terveydenhuollon yksikkökustannukset myös ensihoidon ja sosiaalihuollon avopalvelujen osalta. THL tulee jatkossa laskemaan kansallisesti sote-palveluiden yksikkökustannuksia vuosittain ja julkaisemaan kansalliset yksikkökustannusten keskiarvot. Hyvinvointialueille toimitetaan jatkossakin vuosittain omat yksikkökustannukset salassa pidettävinä. VM ja STM jatkavat yhteistyössä THL:n kanssa kehittämistyötä myös VM:n hankkeen jälkeen.

Järjestämislain muutoksen ja vähimmäistietoasetuksen voimaan tulon myötä hyvinvointialueita ohjaavat ministeriöt saavat hyvinvointialuekohtaiset yksikkökustannustiedot käyttöönsä. Muutos lakiin sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 29 §:n osalta astui voimaan 1.1.2026. Yksikkökustannustiedot muodostavat yhden tietolähteen osana ohjaustiedon kokonaisuutta ja antavat aiempaa kuvaa-
vampaa tietoa hyvinvointialueiden toiminnasta, taloudesta ja tuottavuudesta. Yksikkökustannustietoja on tarkoitus liittää osaksi THL:n asiakas- ja potilastasoista hoitoilmoitusrekisterin tietoa, jolloin voidaan toteuttaa mm. asiakas- ja potilas-kohtaista ja palveluketjujen kustannusten analyysia. Tietojen avulla voidaan tulevaisuudessa määrittää ja vertailla hyvinvointialueiden välisiä asiakasryhmäkohtaisia kustannuksia, arvioida erilaisia palvelukokonaisuuksia, hoitajaksoja sekä hoitopolkuja, ja jatkossa yhdistää tietoihin myös tietoa vaikuttavuudesta (kustannusvaikuttavuuden arviointi) (Kuva 1. Yksikkökustannusten tietopohja ja tiedon hyödyntäminen tulevaisuudessa).

Kuva 1. Yksikkökustannusten tietopohja ja tiedon hyödyntäminen tulevaisuudessa

Hankkeen aikana toteutettiin yksikkökustannuslaskenta niille sote-palveluille, joista oli luotettavasti saatavissa kansalliset toiminta- ja taloustiedot. Sosiaalihuollon avopalveluiden yksikkökustannuslaskennan kehittämistyötä jatketaan ja yksikkökustannuslaskentaa toteutetaan sitä mukaan, kun suoritettuja sosiaalihuollon palveluista raportoidaan THL:lle. Sosiaalihuollon avopalveluiden toimintatietojen saatavuutta kehitetään THL:n [Sosiaalihuollon tietotuotanto -projektin](#) puitteissa. Lisäksi kehitetään ensihoidon palveluiden kustannuslaskentaa.

Hankkeen aikana käynnistettyä hyvinvointialueiden yksikkökustannuslaskennan verkoston toimintaa tullaan jatkamaan. Uusien palveluiden laskennan kehittämisen lisäksi tarkoituksena on toteuttaa yksikkökustannuslaskennan lähtöaineistona olevien toiminta- ja taloustietojen validointia. Hyvinvointialuekohtaisia yksikkökustannustietoja on tarkoitus hyödyntää verkostossa osana aineistovalidointia sekä hyvinvointialueiden välistä vertaiskehittämistä.

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

SNELLMANINKATU 1, HELSINKI
PL 23, 00023 VALTIONEUVOSTO
valtioneuvosto.fi
julkaisut.valtioneuvosto.fi

ISBN pdf: 978-952-383-042-4
ISSN pdf: 2490-0966